

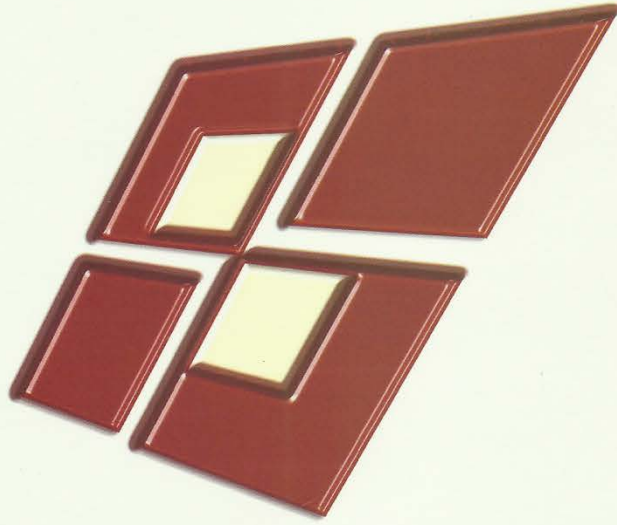
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ DERGİSİ

CİLT: 24

SAYI: 2

YIL: 2012

ISSN: 1308-9064

Fırat Üniversitesi
Fen Bilimleri Dergisi (FBD)
Cilt:24, Sayı:2, Yıl:2012
ISSN: 1308 - 9064

İletişim

Fırat Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
23119, ELAZIĞ

Tel: 0 424 212 27 07
Faks: 0 424 236 99 55
e-posta: fenbilim@firat.edu.tr

Baskı: Fırat Üniversitesi Matbaası

Bu dergi yılda 2 kez ve hakemli olarak yayımlanır.

Derginin Eski adı: Fırat Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi
Derginin Eski ISSN numarası: 1300-2708

<http://web.firat.edu.tr/fenbilimleri/Dergiler/FBD/index.html>

**FIRAT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ DERGİSİ (FBD)**

Sahibi

Fırat Üniversitesi Adına
Prof. Dr. A. Feyzi BİNGÖL
Rektör

Genel Yayın Yönetmeni

Prof. Dr. Nurhan ARSLAN
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Editörler

Prof. Dr. Cevdet AKOSMAN
Yrd. Doç. Dr. Cevdet Emin EKİNCİ

DANIŞMA KURULU

Leyla AÇIK Dursun AVŞAR Yusuf AYVAZ M. Tekin BABAÇ Metin BALCI Zihni DEMİRBAĞ Tahsin Nuri DURLU Orhan ERMAN Hikmet GEÇKİL Ömer AKIN Osman ADIGÜZEL	(Gazi Ü., Biyoteknoloji) (Çukurova Ü., Su Ürünleri) (S. Demirel Ü., Biyoloji) (İzzet Baysal Ü., Biyoloji) (O.D.T.Ü., Kimya) (K.T.Ü., Biyoloji) (Ankara Ü., Fizik) (Fırat Ü., Biyoloji) (İnönü Ü., Biyoloji) (T.O.B.B. Matematik) (Fırat Ü., Fizik)	İbrahim KARATAŞ Mehmet KAYA Ahmet ŞAHİN Cumali KINACI İlhami KIZIROĞLU Ramazan İKİZ Saim ÖZKAR Etibar PENAHLI M. Ruşen USTAOĞLU Dursun ŞEN Vedat ASİL	(Selçuk Ü., Kimya) (Fırat Ü., Kimya) (Erciyes Ü., Biyoloji) (İ.T.Ü., Çevre Müh.) (Hacettepe Ü., Biyoloji) (Akdeniz Ü., Su Ürünleri) (O.D.T.Ü., Kimya) (Fırat Ü., Matematik) (Ege Ü., Su Ürünleri) (Fırat Ü., Su Ürünleri) (Fırat Ü., Matematik)

Bu Sayının Hakem Kurulu

İbrahim ERKOYUNCU Dursun ŞEN Rahmi AYDIN Mehmet ÇAKMAKÇI Ubeyde İPEK H. İbrahim EKİZ Çiğdem KAPTAN AYHAN Mehmet TOPAKTAŞ Handan UYSAL Sertaç GÜNGÖR Erdoğan ARICI Mehmet TUZCU Suat ERDOĞAN	Sinop Üniv. Fırat Üniv. Tunceli Üniv. Yıldız Teknik Üniv. Fırat Üniv. Mersin Üniv. Çan. 18 Mart Üniv. Çukurova Üniv. Atatürk Üniv. Selçuk Üniv. Fırat Üniv. Fırat Üniv. Mustafa Kemal Üniv.	Hüseyin ÖZBİLGİN Erdal DUMAN Mehmet AKYÜZ Halil HASAR Ayla ÖZER Fusun ERDURAN Teoman AKSOY Asım KADIOĞLU Abdullah KELKİT Cevdet Emin EKİNCİ Şener URAL Abdullah ASLAN	Mersin Üniv. Fırat Üniv. Bitlis Eren Üniv. Fırat Üniv. Mersin Üniv. Çan. 18 Mart Üniv. Fırat Üniv. K.T.Ü. Çan. 18 Mart Üniv. Fırat Üniv. Fırat Üniv. Fırat Üniv.

Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi
24-2, 2012

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

- 1. Kemer Baraj Gölü (Bozdoğan/Aydın) Balık Avcılığının İncelenmesi**
The Investigation of Fishing in Kemer Dam Lake (Bozdoğan/Aydın)
Bülent ORSAY, Erdal DUMAN 41-45
- 2. Gelibolu Yarımadası ve Çanakkale Boğazı (Kuzeydoğu Akdeniz, Türkiye) Kıyılarında Dağılım Gösteren Balıklar Üzerine Bir Araştırma**
An Investigation on Fishes Spreading Along the Coasts of Gallipoli Peninsula and Dardanelles (North-eastern Mediterranean, Turkey)
Özgür CENGİZ, Alkan ÖZTEKİN, Uğur ÖZEKİNCİ 47-55
- 3. *Capoeta trutta* (Heckel, 1843)'nın Keban, Karakaya ve Atatürk Baraj Gölleri'ndeki Populasyonlarının Üreme Dönemlerinin Karşılaştırılması**
*The Comparison of Reproduction Periods of *Capoeta trutta* (Heckel, 1843) Populations from Keban, Karakaya and Atatürk Dam Lakes*
Mustafa DÜŞÜKCAN, Metin ÇALTA 57-61
- 4. Reactive Blue 19 Boyarmaddesinin Sulu Çözeltilerden Uzaklaştırılması**
Removal of Reactive Blue 19 Dye from Aqueous Solutions
Veysel SELEN, Dursun ÖZER..... 63-75
- 5. Doğal Alan ve Kaynakların Turizm ve Rekreasyon Amaçlı Kullanımı: Harşit Çayı (Gümüşhane) ve Yakın Çevresinde Değerlendirme**
The Use of Natural Area and Resources for the Tourism and Recreation: Assessment the Harsit River (Gumushane) and Near Surroundings
Nurhan KOÇAN..... 77-83
- 6. *Verbascum sinuatum* L. (Scrophulariaceae) (Sığırkuyruğu) Türü Biyolojik Bir İndikatör Olarak Kullanılarak Ağır Metaller Tarafından Sebep Olunan Genotoksisitenin Araştırılması**
*Investigation of the Genotoxicity Caused by Heavy Metals Used as a Biological Indicator of *Verbascum Sinuatum* L. (Scrophulariaceae) Species*
Zafer TÜRKMEN, Kültiğın ÇAVUŞOĞLU, Emine YALÇIN, Kürşad YAPAR, Figen ÇİÇEK..... 85-93
- 7. Safranbolu'da Turizme Yönelik Uygulamalar**
Applications for Tourism in Safranbolu
Nurhan KOÇAN..... 95-102
- 8. Süngerlerde Ağırlık ve Yorma Sayısının Kalınlık Değişimine Etkisinin Belirlenmesi**
Determination the Effect of Weight and Fatigue Cyclic on Thickness Changes of Foams
Ayşe GÖK, Fatih YAPICI, Şeref KURT, Sezgin Koray GÜLSOY, Suat ALTUN, İzham KILINÇ..... 103-110
- 9. Linuron Uygulanan Gökkuşaağı Alabalığı (*Oncorhynchus mykiss*) Yavrularında Lipid Peroksidasyon ve Bazı Antioksidan Parametrelerdeki Değişimlerin Araştırılması**
*The Investigation of Changes in Lipid Peroxidation and Some Antioxidant Parameters in Fry Rainbow Trout (*Oncorhynchus mykiss*) Exposed to Linuron*
M. Enis YONAR, Muammer KIRICI, Ünal İSPİR..... 111-116

Safranbolu'da Turizme Yönelik Uygulamalar

Nurhan KOÇAN

Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Bornova-İzmir
nurhankocan@mynet.com

(Geliş/Received: 16.03.2012; Kabul/Accepted: 17.04.2012)

Özet

Çağdaş toplumun, yeni gelişmeleri yaşamına hızla katması sonucunda, kentlerde yaşanabilir ortamlar kaybolmaya başlamıştır. Buna yönelik olarak artmaya başlayan turizm aktivitelerinin en önemli tercih alanı tarihi ve kültürel mekanlar olmaktadır. Dünya mirası olarak Anadolu medeniyetlerinin izlerini taşıyan Safranbolu, sahip olduğu maddi ve manevi değerlerini geçmişten günümüze kadar yansıttasının yanı sıra, tarihi koruma konusunda da tüm dünyaya iyi bir örnek olmuştur. Bununla bağlantılı olarak kenti tanımak ve görmek üzere gelen ziyaretçilerin sayısı her geçen gün artarak devam etmektedir. Bu çalışmada Safranbolu'da kentin fiziksel/sosyal ortamının geliştirilmesi ve turizm potansiyelinin korunmasına yönelik olarak yapılan uygulamalar incelenmiş, yapılan uygulamaların kente ve turizme olan etkileri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Tarihi kent, Koruma, Safranbolu.

Applications for Tourism in Safranbolu

Abstract

Contemporary society, as a result of new developments take into life quickly, habitable environments in cities began to disappear. It began to rise in order to choose the most important area of tourism activities is the historical and cultural areas. As a World Heritage Site of Safranbolu with traces of Anatolian civilizations, its material and spiritual values, as well as mirroring the past to the present day, has been a good example historic preservation in the whole world. In connection with this, the number of visitors coming to see city and get to know is increasing with each passing day. In this study examined on the applications in order to development of physical/social environment of city and to protect of the tourism potential were evaluated the effects of applications on city and tourism in Safranbolu.

Keywords: Tourism, Historical city, Conservation, Safranbolu.

1. Giriş

Tarihi çevreler; bir toplulukta süregelen gelenek, yaşayış, düşünce, sanat gibi unsurları günümüze kadar taşıyan ve gelecek kuşaklara iletilmesini sağlayan maddi/manevi değerleri içeren çevrelerdir. Bu alanlar belgesel, simgesel, sanatsal, özgünlük, nadirlik gibi değerleriyle kültür ve birikimlerin bir yansımasıdır [1]. Tarihi çevreler, insanoğlunun sosyal gelişiminin, yaratıcılığının ve ruhsal zenginliğinin aynaları olarak ortak kimliğimizin parçalarını oluştururlar [2]. Geçmiş uygarlıkların sosyo-kültürel yapısı, mimari ve estetik özelliği, kültürüne ait değerler bu alanları değerli kılan özelliklerdir. Tarihi çevrenin korunmasında temel amaç, kültürel mirasın korunması, kültürel sürekliliğin sağlanması, çağdaş topluma tarih ile birlikte yeni olanaklar sunulması, kültürün geliştirilerek

gelecek kuşaklara iletilmesidir [3]. Sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde kentsel koruma eski dokunun aktif olarak kullanımını ve günümüz yaşantısının gereksinimlerine yanıt verecek şekilde planlanmasını gerektirir [4]. Tarihi dokunun daha iyi algılanması; tarihi kent kimliğinin geliştirilmesi, çevre sağlığının iyileştirilmesi ve yapılacak peyzaj düzenlemeleri ile mümkün olmaktadır. Geçmişte tarihi perspektif içinde anıtların restorasyonu şeklinde başlayan koruma çalışmaları günümüzde tarihi doku ve kentlerin tümüyle korunmasına kadar gelişim göstermiştir. Koruma ve yenileme çalışmasında tarihi yapıların tamamlayıcısı olan açık yeşil alanlar ile kamusal kullanımlar alanın yaşatılması bağlamında koruma çalışmalarına dahil edilmektedir. Çağdaş koruma yaklaşımları bu alanların içinde buldukları bölge veya kentin gelişimine katkıda bulunan alanlar olarak

korunması kavramını savunmaktadır [5]. İnsanlığın ortak mirası olarak kabul edilen bu alanlarda günün gereksinimlerini karşılayacak şekilde yapılan uygulamalar çağdaş yaşam ve koruma düşüncesinin ön koşuludur [2]. Turizme yönelik olarak yapılan bu uygulamalarla alanın çevre kalitesi ve değeri yükselmekte, altyapı gelişmekte, yerel halkta çevre bilinci oluşmaktadır [6]. Çevre korumaya dayalı turizm uygulamaları kentin gelişimiyle birlikte ekonomik, sosyal, fiziksel ve toplumsal açıdan gelişmiş çevreyi beraberinde getirmekte, doğal ve kültürel değerlerin korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi ve tanıtılmasında teşvik edici bir rol üstlenmektedir. İnsanların tarihi çevrelere yönelik turizm tercihleri doğal, kültürel ve geleneksel yaşantıya ilişkin bilgileri elde etmek, yerel halk ile iletişimde bulunarak onların yaşantılarına ortak olmak düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Safranbolu’da önceleri günübirlik ziyaretler şeklinde başlayan turizm hareketleri sonra hafta sonu gezileri haline gelmiş ve günümüzde kent içi gezileri, çevre turları ve doğa aktivitelerini içerecek şekilde birkaç günlük konaklamaları da içeren gelişmelere dönüşmüştür. Kentte yapılan fiziki mekanı iyileştirme uygulamaları, kültürel değerleri koruma ve turizme yönelik altyapı çalışmaları bu bakımdan önem taşımaktadır.

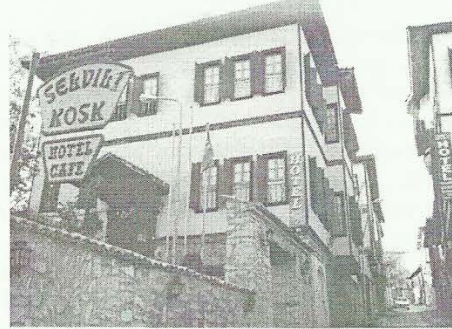
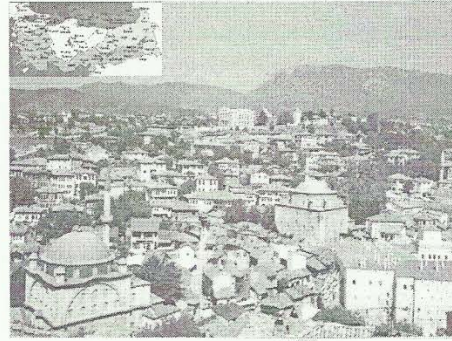
2. Materyal-Yöntem

Çalışmanın ana materyalini Safranbolu Kenti oluşturmaktadır. Çalışmada literatürün oluşturulması amacıyla yardımcı materyaller olarak konu ile ilgili önceden yapılmış araştırmalar kullanılmış Safranbolu Belediyesi arşivinden ve yerinde çekilen fotoğraflardan yararlanılmıştır. Çalışma konusu ve çalışma alanı ile ilgili literatürün tamamlanmasından sonra alanın karakteristik özellikleri ve tarihi yerleşim dokusunu belirlemek için Safranbolu kentsel sit alanında 2009-2012 yıllarını kapsayan üç yıllık süreçte çevre analizleri ve gözlemler yapılmıştır. Daha sonra tarihi çevre koruma ve geliştirme yaklaşımı kapsamında Safranbolu kentinde yapılan uygulamalar kentsel altyapı uygulamaları, çevre sağlığı uygulamaları, park-yeşil alan-çevre düzenleme uygulamaları ve sosyo-kültürel uygulamalar olmak üzere dört sınıfta incelenmiş, yapılan uygulamaların turizm

ve kente olan etkileri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler sonucunda Safranbolu kentsel sit alanının korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanmasına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

3. Araştırma Bulguları

Safranbolu, Karadeniz Bölgesi’nin Batı Karadeniz Bölümü’nde Karabük İli’ne bağlı bir ilçedir. Karabük, Bartın ve Kastamonu illeri ile çevrilmiştir. Safranbolu iklimi Karadeniz iklimi ile İç Anadolu iklimi arasında geçiş özelliği gösterir. Yazlar sıcak, kışlar soğuk, baharlar ılık ve serin geçer. Yıllık yağış miktarı ortalama 500 mm., nem oranı % 60 dolayındadır. Yıllık kar yağışlı gün sayısı ortalama 35 gündür. Safranbolu’nun nüfusu 49.014’dir. Safranbolu’da konaklayan yerli ve yabancı turist sayısı 2009 yılında 134.300 ve 2010 yılında 160.740 olmuştur [7] (Şekil 1, 2).

Şekil 1, 2. Safranbolu’nun yerleşimi ve tarihi konutlardan bir görünüm

Bölgenin jeolojik oluşumu derin ve uzun kanyonlar ile uzunlukları kilometrelerle ifade

edilen mağaraları meydana getirmiştir. Kanyonlar buldukları bölgelerin arazi yapısını ilgi çekici kılmakta ve doğal güzellikleri oluşturmaktadır. Gümüş (Tokatlı), Akçasu ve Bulak Dereleri üç ayrı kanyon yaparak şehirden geçip Araç Çayı'na karışırlar. Tokatlı Kanyonu'nun üzerinde İncekaya Su Kemeru yer almaktadır. Uzunluğu oldukça fazla olan Düzce Kanyonu ve Sakaralan Kanyonları Safranbolu'nun diğer önemli kanyonlarıdır [8].

3000 yıllık tarihi geçmişe sahip olan Safranbolu tarihi geçmişinde en üstün ekonomik ve kültürel düzeyine Osmanlı Dönemi'nde ulaşmıştır. Kentin 17. yüzyılda İstanbul-Sinop kervan yolu üzerinde önemli bir konaklama merkezi oluşu bölgede ticaretin gelişimine olanak sağlayarak kenti zenginleştirmiştir [9]. Özellikle Osmanlı Dönemi'nden kalma han, hamam, cami, çeşme, köprü ve konaklar turizm için önemli kaynak değerleridir. Bölgede ahşap mimarinin en güzel örneklerine rastlanır. Safranbolu bu zenginliği ile müze kent görünümündedir.

Kentin en önemli değerleri olan Safranbolu evleri 18. ve 19. yy. Türk hayatının geçişini, kültürünü, ekonomisini, teknolojisini ve yaşamını yansıtan canlı belgelerdir. Safranbolu evlerinin yapımında taş, kerpiç, ahşap ve alaturka kiremit kullanılmıştır. Bahçeler sokaktan yüksek taş duvarlarla ayrılmıştır. Kentte yol döşemeleri Arnavut kaldırımıdır. Mevcut taş kaplama tarzı rutubeti en aza indiren, sel sularına karşı dayanıklı ve ağaç köklerinin yeterli su almasına uygun yapıdadır [10].

Safranbolu geleneksel Türk toplum yaşantısının tüm özelliklerini yansıtan ve uzun tarihi geçmişinde oluşturduğu kültürel mirası çevre dokusu içinde koruyan örnek bir kenttir. Türkiye'de bulunan yaklaşık 50.000 kadar korunması gerekli kültür ve tabiat varlığının 1.125'inin Safranbolu'da bulunması ve korumacılıktaki başarısı ile kent "Korumanın Başkenti" unvanını almıştır. Safranbolu 1994 yılında "Dünya Miras Listesi"ne kabul edilmiştir. 2003 yılında dünyanın en iyi korunan yirmi kentinden birisi seçilmiştir. 2011 yılında "İyileştirilmiş Fiziksel Mekanlar Yarışması"nda "Avrupalı Seçkin Destinasyonlar Finalisti" olmuştur [7].

3.1. Kentsel Altyapı Uygulamaları

1-Alo 153 Beyaz Masa Uygulaması: Safranbolu Belediyesi'ne Alo 153 nolu telefonla ulaşan vatandaşlar 7 gün, 24 saat görevi faal olan birimden yardım isteyebilmektedir. Beyaz Masa sorunları ilgili birimlere aktararak çözümünü sağlamakta, yerli halk ve ziyaretçiler için güven oluşturmaktadır.

2-Koruyucu Bariyer Uygulaması: Safranbolu'da kanyona yakın mesafede bulunan evlerin çatılarına kaya parçası düşmesini önlemek amacıyla koruyucu çit yapılmıştır. Bu uygulama güvenlik kadar doğal yapının tahririne de engel olmaktadır.

3-Atıl Alanların Değerlendirilmesi: Safranbolu'da bulunan atıl alanların biri balıkçı hali olarak değerlendirilmiştir. Böylece hem vatandaşlar hem de halk için daha temiz bir mekan kazanımı sağlanmıştır. Kentte kullanılmayan atıl alanların kent ortamını düzenleyici işlevlere dönüştürülmesi bu bakımdan önemli olmaktadır.

4-Safranbolu'da Doğalgaz Sistemi: Doğalgaz ile kent daha temiz bir ısınma sistemine kavuşmuştur. Ayrıca turizmin en önemli ögesi olan tarihi konakları kış aylarında kullanım kolaylığının sağlanması ile turizm mevsimi uzamış ve gelen turistlerin Safranbolu'da daha uzun süre kalmaları sağlanmıştır.

5-Turizm Otoparkı: Tur araçlarının ve sivil araçların ücretsiz olarak kullanabileceği Çarşı'daki turizm otoparkı ile otopark sorunu çözüme kavuşmuştur. Böylece kent içindeki trafik azaltılmış, motorlu araçların çevreye olan olumsuz etkilerinin de önüne geçilmiştir.

3.2. Çevre Sağlığı Uygulamaları

1-Yollarda Yıkama Çalışmaları: Safranbolu'da özellikle kış aylarında görülen yollardaki çamurlanmayı gidermek amacıyla yıkama çalışmaları yapılmaktadır. Bu uygulama daha temiz bir ortam sağlanması ve kent görünümü için önemli bir uygulama olmaktadır.

2-Geri Dönüşüm Çalışmaları: Safranbolu'da okulların tamamına ve kentin önemli noktalarına geri dönüşüm kutuları yerleştirilmiştir. Bu uygulama ile atıkların ekonomiye tekrar kazanımı ve çöp miktarının azaltılması ile daha

temiz bir çevre hedeflenmektedir. Bu kapsamda geri dönüşüm konusunda eğitim çalışmaları yapılmış, atık yağların ve dönüşümü olan çöplerin toplanması hususunda çalışmalar başlatılmıştır. Sanayi bölgesine altı adet çöp toplama havuzu yapılmış, ağır metal içerikli atıkların doğaya karışmasının önlenmesine yönelik çalışmalar hızlanmıştır.

3-Turistik Yerlerin Temizliği: Safranbolu'da kent merkezi başta olmak üzere turistlerin önemli gezi güzergahı olan Kent Ormanı, Bulak (Mencilis) Mağarası, İnce Kaya Su Kemerinde ve Safranbolu'ya girişleri bulunan Karabük, Bartın ve Kastamonu illeri yol girişlerinde temizlik çalışmaları aralıksız olarak yapılmaktadır (Şekil 3).

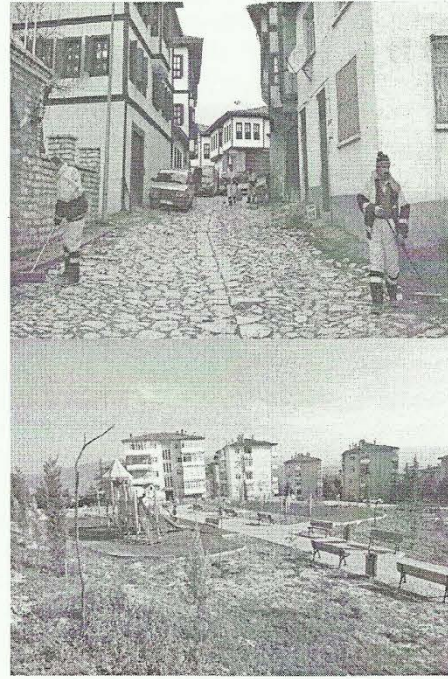
4-Hayvan Barınağı: Safranbolu'da açılan hayvan barınağı ile sahipsiz sokak hayvanlarının oluşturabileceği sağlık ve güvenlik sorunlarının önüne geçilmiştir.

3.3. Park-Yeşil Alan-Çevre Düzenleme Uygulamaları

1-Bitkilendirme Çalışmaları: Safranbolu'nun daha güzel bir görünümüne kavuşması amacıyla kent girişlerine ve merkezine *Fraxinus* sp. (dışbudak), *Prunus* sp. (süs eriği), *Cupressus sempervirens* (selvi), *Cedrus libani* (sedir), *Ligustrum vulgare* (kurtbağrı), *Acer negundo* (akçaağaç), *Pavlonia* sp. (pavlonya), *Quercus* sp. (meşe), *Betula* sp. (huş), *Acacia* sp. (akasya), *Lagostroemia indica* (oya), *Pyracantha coccinea* (ateş diken), *Juniperus sabina* (yayılcı ardıç), *Thuja orientalis* (mazi), *Viburnum opulus* (kartopu), *Berberis thunbergii* (hanımtuzluğu), *Yucca filamentosa* (yukka), *Chanomeles japonica* (bahar dalı), *Buxus* sp. (şimşir), *Eonymus japonica* (taflan), *Pitosporum tobira* (pitos), *Tulipa* sp. (lale), *Viola* sp. (menekşe), *Petunia* sp. (petunya), *Tagetes* sp. (kadife) bitkileri dikilmiştir. Sokaklarda bulunan *Platanus* sp. (çınar) ve *Acer* sp. (akçaağaç) ağaçlarının gençleştirme ve budamaları yapılarak çevre görünümüne olumlu katkıları sağlanmaktadır. Kamusal açık alanlara yapılan bitkilendirme çalışmaları daha yeşil kent ortamı oluşturulmasında, kent ikliminin

iyileştirilmesinde ve kent estetiğinin sağlanmasında önemli uygulamalar olmaktadır.

2-Park ve Dinlenme Alanı Yapımı: Safranbolu'da çocukların güvenle oyun oynayabilecekleri, gençlerin spor yapabilecekleri, oturma ve dinlenme alanlarına sahip yeşil alanlar ve parklar yapılmıştır. Bu uygulamalar kente açık yeşil alan ve sosyo-kültürel mekan kazanımı bağlamında önemli çalışmalardır (Şekil 4).

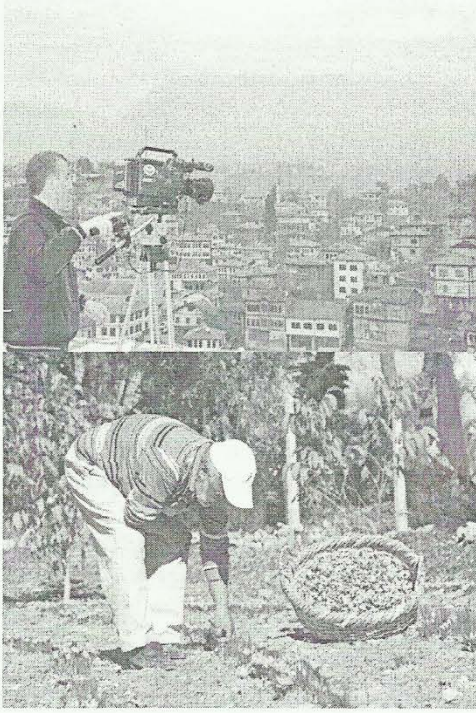

Şekil 3, 4. Safranbolu'da temizlik çalışmaları ve uygulanan bir park alanı

3.4. Sosyo-Kültürel Uygulamalar

1-Ulusal ve Uluslararası Kanallarda Tanıtım: Ulusal ve uluslar arası yayın organları Safranbolu'yu tanıtım amacıyla sürekli çekimler ve yayınlar yapmaktadır (Şekil 5). Bu uygulamalar kentin daha iyi tanıtılması, kente dair değerlerin belgelenmesi ve turizm potansiyelinin artırılması yönünde yararlı uygulamalardır.

Şekil 5, 6. Safranbolu’yu tanıtım çekimleri ve “Safran Hasadı Şenliği”nden bir görünüm

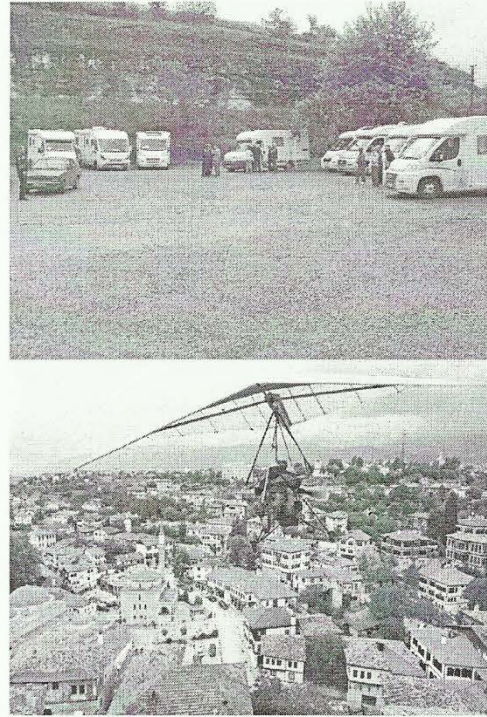
2-Fuarlar-Festivaller-Şenlikler: Safranbolu Belediyesi ve Safranbolu Kaymakamlığı ulusal ve uluslararası turizm fuarlarına katılmaktadır. Bu fuarlarda Safranbolu yöresine ait yiyecek, lokum, Safranlı kolonya, kiran suyu yöresel kıyafetler giyen personeller tarafından ikram edilmektedir. Konuklar sedirlerde misafir edilmekte ve böylece kısa süre de olsa konukların Safranbolu kültürünü yaşamaları sağlanmaktadır. Kurulan standlarda Safranbolu yöresine özgü bakır sini, sehpa, eskitme kilimler yer alırken Safranbolu’nun tanıtım videosu standta gelen ziyaretçilere izletilmektedir. Safranbolu’yu anlatan özel çekilmiş fotoğraflar, broşür, katalog, CD gibi materyaller dağıtılarak turistik tanıtıma katkı sağlanmaktadır.

“Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali”, “Üzüm Festivali” etkinlikleri mehteran takımı gösterisi, halk oyunları, fotoğraf sergisi, belgesel film gösterileri, yöresel el ürünleri pazarı, konferans, sinema, dans gösterileri ve konserleri içermektedir. Ayrıca doğa yürüyüşü, tarihi kent gezisi, en iyi korunan ve restore edilen ev yarışmaları yapılmakta

korumayı özendirme amacıyla ödüller verilmektedir.

“Dünya Mirası Konserleri Haftası”nda Safranbolu yöresel halk oyunları topluluğu gösterisi, halk müziği, Türk müziği konserleri, Japon halk dansları gösterisi, Japon halk müziği etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. “Safran Hasadı Şenliği” kapsamında ise Safranbolu’ya adını veren safran çiçeği tanıtılmaktadır (Şekil 6).

3-Safranbolu Doğal ve Kültürel Açılım Projesi: Safranbolu’ya gelen turistlerin konaklama süresinin artması hedefiyle alternatif turizm çeşitlerinin genişletilmesi ve bu kapsamda Eskipazar Hadrianapolis Antik Kenti, Yenice Ormanları, Yörökköy gibi çevresel değerlerin de turizme kazandırılması çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca mikrolayt uçuş faaliyetleri Safranbolu’nun mimari, kentsel ve doğal güzelliklerini havadan görmek isteyenler için alternatif oluşturmaktadır. Safranbolu’ya karavan turizmi için gelen ziyaretçiler için karavan park edebilecekleri, alt yapı desteklerini alabilecekleri karavan parkı oluşturulmuştur (Şekil 7, 8).

Şekil 7, 8. Safranbolu’da kamping turizmi ve mikrolayt uçuşu

Bulak, Kirpe, Tokatlı, Sırçalı, Sakaralan Kanyonları ile Safranbolu'dan-Eflani'ye kadar olan "Tarihi Katır Yolu"nda yürüyüş parkurları belirlenip doğa turizmine yönelik etkinlikler planlanmıştır. Tarihi önemi olan ve en son 60 yıl önce kullanılan yol toplamda 20 parkur ve 33 km alanı kapsamaktadır. Doğa turizmine yönelik olarak özellikle Eski Tabakhane Bölgesi'nde ve Akçasu Deresi'nde dere ıslahı yapılmış ve yürüyüş yolları belirlenmiştir. Bitki zenginliği açısından önemli olan bu alanlarda ziyaretçiler için dinlenme mekanları oluşturulmuştur. Proje ile kanyonda güvenilir olarak ilerlenebilecek toplamda dört saat süren yürüyüş yolu kazandırılmıştır.

4-Safranbolu Kültürünü Koruma Çalışmaları: Safranbolu sanayi sitesinde her pazartesi günü gelenekselleşen dua töreni yapılmaktadır. Bunun yanında ramazan aylarında ve kandil günlerinde geleneksel Osmanlı şerbeti ikramında bulunmaktadır. "Ahilik Haftası"nda ise Safranbolu'da günümüzde yok olmak üzere olan geleneksel el sanatları ve zanaat kolları tanıtılmaktadır (Şekil 9, 10).

Şekil 9, 10. Safranbolu "Ahilik Haftası" ve "Ramazan Ayı" etkinliklerinden görünüm

5-Korumaya Yönelik Restorasyon Çalışmaları: Kültür Bakanlığı ve Turing Otomobil Kurumu tarihi konakların restorasyon çalışmalarına devam etmektedir. Ayrıca tarihi evleri kadar Arnavut kaldırım sokakları ile de adını dünyaya duyuran Safranbolu'da bozulan taşlı yollarda iyileştirme çalışmaları yapılmaktadır. Yeni yerleşim alanındaki binaların dış cepheleri eski dokuya uygun olarak restore edilmektedir.

Safranbolu'da su kültürü geçmişten günümüze kadar yansımış ve şehrin hemen her köşesinde çeşmeler yapılmıştır. Sokaklarda suyu akmayan tarihi çeşmelere kaynak suyu verilerek akmaları sağlanmaktadır. Safranbolu Bağlar bölgesinde Osmanlı Dönemi'nde olduğu gibi günümüzde de sulama faaliyetlerinin devam ettiği (bağ sulama amacıyla yapılan) tarihi su arkları ve yağmur suyu kanallarının temizliği ve yaşatılması çalışmaları tamamlanmıştır.

Çevre düzenlemesi anlamında büyük önem taşıyan ve ustalıklı işlenen taş duvar çalışmaları çerçevesinde yapılan uygulamalar Safranbolu'da orijinal görüntünün korunması ve estetiği bakımından büyük önem taşımaktadır.

6-Kültürel Aktiviteler: Safranbolu Tarihi Hükümet Konağı bahçesinde oluşturulan platformda yazlık sinema gösterimleri yapılmaktadır. Tarihi Cinci Hamamı'nın arka bölgesinde açılan resim-sanat evi, sanatsal faaliyetler açısından önemli rol üstlenmektedir. Tarihi Çarşı'da Süha Arın Meydanı'nda açılan yöresel el ürünleri pazarında kadınlar kendi yaptıkları gıda ve süs eşyalarını satışa sunmaktadır. Yöresel ürünlerin turistik pazara açılması ile halka ekonomik getiri sağlanırken turistlerin de özgün yöresel ürünlere ulaşmaları, hediyelik eşya satın almaları mümkün olmaktadır.

Safranbolu'ya gelen turistlerin tarihi ve turistik yerleri gezerken adresleri daha kolay bulabilmeleri ve buldukları yerleri harita üzerinden görebilmeleri için Safranbolu'nun çeşitli yerlerinde görsel resimlerin de bulunduğu panolar yerleştirilmiştir. Bu uygulama turizm ve kültür açısından önemli olmaktadır.

7-Soyut Mirasın Korunması Çalışmaları: Safranbolu ile ilgili bilgilerin belgelenmesi ve geleceğe aktarılması amacıyla soyut mirasın korunması çalışmaları başlatılmıştır. Bu kapsamda tarihi konutlardan yirmi evin öyküsü

çıkarılmış ve yapıların içinde yaşanan anılarla birlikte korunup yaşatılması sağlanmıştır. Kültürel değerlerin kayıt altına alınması için Safranbolu ile ilgili yapılan araştırma ve çalışmaların basımı, yayını ve gelen ziyaretçilere dağıtımı sağlanmaktadır.

4. Sonuçlar

Kente altyapının iyileştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar sonucunda kent halkının her zaman ulaşabileceği, güven duyulan bir iletişim merkezi kurulmuş, insanların güven içinde yaşayabileceği mekanlar sağlanmıştır. Özellikle tarihi merkezde yapılan otopark, araç ve yaya trafiği açısından önem taşımaktadır. Ancak bu uygulamaya farklı alanlarda da devam edilmesi gerekmektedir. Doğalgaz sistemi ise kentin daha temiz olmasında ve yaşam kalitesi yüksek mekanlar sağlanmasında önemli rol oynamıştır.

Safranbolu bütün dünya için önemli evrensel değerlere sahip olması nedeniyle yılın her döneminde çevre duyarlı, bilinçli kişilerce ziyaret edilmektedir. Kentin temiz olması görsel ve fiziksel anlamda önem taşımaktadır. Kentte çevre sağlığını koruma ve iyileştirmeye yönelik olarak yapılan çalışmalar bu amacın yerine gelmesini sağlamaktadır. Ayrıca kentteki atık maddelerin miktarını azaltmaya ve güvenli depolama alanları oluşturmaya yönelik çalışmalar turistler ve kent halkı için önemli uygulamalardır. Sokak hayvanlarına yönelik olarak yapılan hayvan barınağı ise insanların daha temiz ve sağlık açısından güvenli mekanlarda yaşamasına katkı sağlamıştır.

Kamusal açık mekanlar ve yeşil alanlar hem kent halkının hem de kente gelen ziyaretçilerin en önemli mekansal ihtiyacıdır. Tüm dünyada kabul edilen bir düşünce ile insanların fiziksel ve ruhsal yaşam gereksinimleri için bu tür mekanların bulunması önemli ve gerekli bir düşüncedir. Kentte araştırma tarihleri öncesinde bu tür mekanların eksikliği görülmüştür. Ancak araştırma süresince (2009-2012 yılları) yapılan peyzaj düzenleme ve çevre koruma/geliştirilme uygulamaları bu alandaki önemli bir açığı kapatmıştır. Özellikle yaz aylarında çocukların güvenle oynayabileceği oyun alanları yapılmış,

spor alanları, park, yeşil alan, dinlenme alanı gibi kamusal açık mekanlar ve yeşil alanlara yönelik uygulamalar kentsel alan kullanımında olumlu rol üstlenmiştir. Yapılan çalışmalar ve peyzaj düzenlemeleri ile tarihi yapıların kent içindeki önemi ve özelliği daha iyi vurgulanmıştır. Kent halkı ve turistler için yeni yaşam alanları oluşturulmuştur.

Tarihi bölgede cephede görüntü kirliliğine yol açan alanlarda ağaçlar dikilerek ziyaretçilerin görüş alanlarına ve fotoğraf makinelerinin objektiflerine yansıyan olumsuzluklar giderilmiştir. Safranbolu'ya Karabük ve Bartın girişlerinde ana yol kenarlarında yapılan peyzaj düzenleme çalışmaları tarihi kentin algılanmasında önemli bir etki yapmıştır. Kentte yeni yerleşim alanlarında yapılan cephe giydirme çalışmaları görüntü bütünlüğünün sağlanması bakımından uygun olmaktadır. Hıdırlık Tepesi'nin seyir terası ve dinlenme alanı olarak düzenlenmesi kentin tümüyle izlenmesini sağlamış ve bölgeye gelen ziyaretçi sayısı artmıştır.

Safranbolu'nun ulusal ve uluslar arası fuar ve festivallerde tanıtılması, çeşitli basın yayın organlarınınca tanıtıma yönelik programlarda yer alması, kentin doğal ve kültürel değerlerinin tüm dünyada tanınmasını kolaylaştıran olumlu uygulamalardır. Ayrıca kentin sadece somut değerlerinin değil sosyal ve kültürel değerlerinin de yaşatılması bu tür etkinlikler sayesinde başarıya ulaşmaktadır.

Doğanın ilginç alanlarının ve kültürel değerlerinin turizm ile yaşatılması; ziyaretçilere bilimsel, eğitsel, kültürel ve rekreasyonel yönlerden yeni bilgi ve deneyimler kazandırırken yerel halkın da sosyo-ekonomik gelişmesine kaynak yaratabilen bir araç olmaktadır. Safranbolu'ya ait değerler; işlevleri ve toplum tarihi ile oluşmuş simgelerdir. Safranbolu'nun kentsel değeri zaman içinde araziye kültürel boyut kazandırmış ve kültürel miras halini almasını sağlamıştır. Kent mimarisinin içerdiği ustalıklar Safranbolu'yu bölgesel değerinden uzaklaştırıp evrensel değerlere ulaştırmıştır. Safranbolu bu özelliği ile yurt içinde ve yurt dışında turizm açısından eşsiz bir örnek olmuştur.

5. Kaynaklar

1. Yazgan, M.E., Erdoğan, E. 1992. Tarihi Çevrelerde Peyzaj Planlama. Peyzaj Mimarları Derneği Yayınları-2, Ankara.
2. Özsüle, Z. 2005. Geleneksel Yerleşimlerin Korunması Açısından Kültürel Peyzaj Değerlendirilmesi, Mudanya Örneği. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 249, İstanbul.
3. Aydemir, Ş., Aydemir, S. 1999. Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı. KTÜ. Mühendislik Mimarlık Fakültesi Ders Notları No: 54, Trabzon.
4. Kuban, D. 2000. Safranbolu. YEM Yayınları, ISBN: 975-7438-96-0, İstanbul.
5. Lichfield, N. 1988. Economics in Urban Conservation. p. 361, Cambridge University Pres, England.
6. Sayan, S. 2000. Turistik İşletmelerde Fiziksel Planlama. Akdeniz Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Ders Notu, Antalya.
7. Safranbolu Belediyesi. 2011. Safranbolu, <http://www.safranbolu-bld.gov.tr>
8. Safranbolu Kaymakamlığı. 2011. Safranbolu. <http://www.safranbolu.gov.tr/>
9. Kalyoncu, H. 2010. Tarih İçinde Safranbolu. s. 80, Özlem Yayın, İstanbul.
10. Günay, R. 1998. Safranbolu Evlerinin Özellikleri. Safranbolu Hizmet Birliği Kültür Yayını, No: 1, 3. Basım, İzmir.